

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 3Co/105/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8116203490
Dátum vydania rozhodnutia: 01. 02. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Šofranková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2018:8116203490.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Šofrankovej a členov senátu JUDr. Antónie Kandravej a JUDr. Elišky Wagshalovej v spore žalobkyne: S., v konaní zastúpená JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, ul. Sov. hrdinov 163/66, proti žalovanému: Všeobecná úverová banka, a.s., Mlynské nivy 1, Bratislava 829 90, IČO: 31320155, v konaní zastúpená advokátskou kanceláriou, ČERNEJOVÁ & HRBEK, s.r.o., so sídlom Kýčerského 7, 811 05 Bratislava, IČO: 36857513, o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 3.641,09 eur, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 11.04.2017, č. k. 10C/57/2016-83, takto jednohlasne

rozhodol:

Zrušuje rozsudok a vracia vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom zamietol žalobu (I.). Žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % vo vzťahu k žalobkyňi (II.).

2. V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa svoje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia odvodzovala od skutočnosti, že úverová zmluva, ktorú uzatvorila so žalovaným je podľa ust. § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. bezúročná a bezpoplatková. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný vzniesol námietku premlčania k uplatnenému nároku, súd prvej inštancie predtým ako sa začal zaoberať samotným nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia, skúmal, či nárok žalobkyne nie je premlčaný. Žalobkyňa tvrdila, že o bezdôvodnom obohatení sa dozvedela od združenia, k tomuto tvrdeniu s prihladnutím na ustanovenie § 2 zákona č. 1/1993 Z. z., podľa súdu prvej inštancie, nemožno priznať právnu relevanciu. O prípadných dôvodoch, prečo je zmluva bezúročná, bezpoplatková, vzhľadom na nevyvrátiteľnú právnu domnienku znalosti právnych predpisov, mala žalobkyňa podľa ustanovenia § 2 zákona č. 1/1993 Z. z. vedomosť už pri podpise zmluvy o úvere. Rovnako mala vedomosť už pri podpise úverovej zmluvy o tom, kto je veriteľom zo zmluvy a o tom, komu a kedy jednotlivé splátky úveru spláca. Žalobkyňa od združenia získala iba vedomosť o právnom posúdení veci, čo však nemožno stotožniť s dozvedením sa rozhodujúcich skutkových okolností, pre účely zistenia vzniku bezdôvodného obohatenia. Na základe týchto skutočností súd prvej inštancie uzatvoril, že subjektívna lehota na vydanie prípadného bezdôvodného obohatenia začala plynúť zaplatením príslušnej splátky úveru nad rámec zákonom ustanovenej povinnosti a pretože žalobkyňa poslednú splátku úveru zaplatila dňa 22. 11. 2012, subjektívna dvojročná premlčacia doba na vydanie bezdôvodného obohatenia uplynula najneskôr dňa 23. 11. 2014, žaloba bola podaná dňa 22. 2. 2016. Vzhľadom na skutočnosť, že súd vyhodnotil ako dôvodnú námietku premlčania pre uplynutie subjektívnej premlčacej doby, posudzovanie dĺžky objektívnej premlčacej doby, a ani samotného nároku už nebolo právne relevantné. Výrok o trovách konania odôvodnil podľa § 255 ods. 1 a 2 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V danej právnej veci žalovaný bol v konaní plne úspešný, preto mu vznikol nárok na náhradu trov konania, o výške trov sa však bude rozhodovať samostatným uznesením súdu prvej inštancie, ktoré vydá vyšší súdny úradník.

3. Proti tomuto rozsudku podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobkyňa. Poukázala na neskoršiu Žiadosť a Zmluvu o poskytnutí účelovej pôžičky zo dňa 16.10.2012, ktorej účelom bolo splatenie jej záväzkov, ktorú uzavrela s právnym nástupcom subjektu, ktorý jej sprostredkoval aj uzavretie zmluvy so žalovaným, na základe ktorej jej bola vydaná kreditná platobná karta. Podľa rovnakého prístupu súdu prvej inštancie k žalovanému, ako ku žalobkyni, takúto vedomosť, že úver je bezúročný a bez poplatkov, mal pri podpise zmluvy aj žalovaný, ktorý je navyše profesionálny obchodník. Žalovaný vedome od žalobkyne získal o 3.641,09 eur viac ako jej poskytol, čo je v rozpore so zákonom. Z hľadiska začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby, je pojmovo vylúčená možnosť podať žalobu, ak oprávnený nevie, že ju môže podať. Nevedomosť o tom, že oprávnený môže podať žalobu, ale pritom existujú skutočnosti, ktoré odôvodňujú podanie žaloby, bez ohľadu na nevedomosť oprávneného, určujú začiatok plynutia objektívnej premlčacej doby, a nie doby subjektívnej. Až vedomosť oprávneného o tom, že skutočnosti, o ktorých vie, sú takými skutočnosťami, že majú taký význam, že z nich vyplýva informácia o tom, že oprávneného veriteľ nezákonne pripravil o konkrétnu sumu, umožňuje oprávnenému podať žalobu. Ak by oprávnený vedel, že platí niekomu to, čo platiť nemá, prečo by mu množstvo ďalších splátok platil. Samotné odôvodnenie napadnutého rozsudku je logicky rozporné, najmä v bode 28. a 29. Žalobkyňa namietala, že časový okamih vzniku premlčacej doby, je zhodný s okamihom vzniku, tzv. žalobného práva (actio nata), ide o deň, ktorý oprávnený mohol po prvýkrát úspešne uplatniť žalobu na ochranu svojho subjektívneho práva na súde. To predpokladá vedomosť oprávneného o skutkových okolnostiach vzniku actio nata. Ak oprávnený nevie o tom, že mu vzniklo žalobné právo, nemohol nastať okamih vzniku žalobného práva. Nejedná sa o bezhraničnú dobu, ale o dobu limitovanú objektívnou premlčacou dobou. Žalobkyňa poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax súdov v otázke začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby, od ktorej sa však súd prvej inštancie odklonil, a to bez náležitého vysvetlenia a zdôvodnenia, čo takýto zásadný odklon spôsobilo. Z uvedených dôvodov navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. K odvolaniu žalobkyne sa vyjadril žalovaný. Poukázal na rozsudok Okresného súdu Prešov, sp. zn. 25C/56/2016, ktorý z rovnakého dôvodu (ako v tomto prípade) zamietol žalobu tej istej žalobkyne v inom konaní. Žalovaný uviedol, že napadnutý rozsudok dáva jasné, zreteľné a po právnej stránke správne odpovede na zásadné otázky sporu, výroková časť rozsudku ako i jeho odôvodnenie sú v plnom súlade s vykonaným dokazovaním. Z odvolania žalobkyne je podľa žalovaného zrejmé, že vadu v rozsudku vidí v podstate len v tom, že sa prvoinštančný súd nestotožnil s jej pohľadom na prejednávanú vec. Navrhol napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

5. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“) v zmysle zásad uvedených v ust. § 470 ods. 1 a 2 CSP vzhľadom na včas podané odvolania strán sporu preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne je dôvodné.

6. V predmetnej veci nie je sporné, že strany sporu dňa 01.07.2005 uzatvorili Zmluvu o vydaní a používaní „Platobnej karty QUATRO“, ktorú súd prvej inštancie správne posúdil ako zmluvu spotrebiteľskú. V danom prípade ide o zmluvu formulárovú, individuálne nedojednanú a súd rozhodujúci spotrebiteľský právny vzťah má preto povinnosť prihliadať na neprijateľné podmienky z úradnej povinnosti. Keďže zmluva bola uzavretá medzi spotrebiteľom a dodávateľom, ide zároveň o spotrebiteľský úver v zmysle ust. zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch.

7. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožňuje s tým, že predmetnú Zmluvu je potrebné posúdiť aj z hľadiska jej obsahových náležitostí. Procesný súd v odôvodnení napadnutého rozsudku (bod 27.) uviedol, cit.: „V tejto právnej veci žalobkyňa odvodzuje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia neplatnosť, čo do úrokov a poplatkov podľa ustanovenia § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z.. Na základe týchto ustanovení označila úverovú zmluvu ako bezúročnú a bez poplatkovú.“ Z podanej žaloby je však zrejmé, že žalobkyňa namietala absenciu podstatných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa zákona č. 258/2001 (§ 4 ods. 2) a nie podľa zákona č. 129/2010 Z. z. ako mylne uviedol súd prvej inštancie.

8. Súd prvej inštancie sa predtým ako sa začal zaoberať samotným nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia, skúmal, či nárok žalobkyne nie je premlčaný, nakoľko žalovaný vzniesol námietku premlčania k uplatnenému nároku.

9. O prípadných dôvodoch, prečo je zmluva bezúročná, bezpoplatková, vzhľadom na nevyvrátiteľnú právnu domnienku znalosti právnych predpisov, mala žalobkyňa podľa ustanovenia § 2 zákona č. 1/1993 Z. z. vedomosť už pri podpise zmluvy o úvere, a preto súd prvej inštancie uzatvoril, že subjektívna lehota na vydanie prípadného bezdôvodného obohatenia začala plynúť zaplatením príslušnej splátky úveru nad rámec zákonom ustanovenej povinnosti. Námietku premlčania pre uplynutie subjektívnej premlčacej doby procesný súd posúdil ako dôvodnú, a preto posudzovanie dĺžky objektívnej premlčacej doby, a ani samotného nároku už nepovažoval za právne relevantné.

10. S uvedeným právnym záverom sa odvolací súd nemôže stotožniť. Za situácie, že v zmluve o spotrebiteľskom úvere nie sú uvedené obligatórne náležitosti zmluvy v zmysle zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (§ 4 ods. 2), je potrebné vyhodnotiť úver poskytnutý na jej základe ako bezúročný a bez poplatkov. Žalobkyni tak vzniká povinnosť vrátiť žalovanému len sumu zodpovedajúcu poskytnutým peňažným prostriedkom. Iné nároky zo zmluvy žalovaný voči žalobkyni nemá, preto prípadné plnenie žalobkyne nad rámec sumy zodpovedajúcej výške úveru predstavuje plnenie bez právneho dôvodu a má za následok vznik bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka na strane žalovaného, ktorý takéto plnenie prijal.

11. Občiansky zákonník v ust. § 107 upravuje premlčaciu dobu pre vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom rozlišuje medzi subjektívnou (§ 107 ods. 1) a objektívnou premlčacou dobou (§ 107 ods. 2). Začiatky ich plynutia sú upravené odlišne.

12. Podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

13. Podľa § 107 ods. 2 OZ, najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

14. Za rozhodujúci pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby pre uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia je potrebné považovať deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie o tom, že na jeho úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto ho získal. Nie je pritom rozhodujúce, že oprávnený mal možnosť dozvedieť sa potrebné skutočnosti už skôr. Pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje skutočná (preukázaná), nielen predpokladaná vedomosť oprávneného (porovn. rozhodnutie NS SR sp. zn. 3 Cdo 145/2004, sp. zn. 1 Cdo 67/2011, R 25/1986).

15. V prípade plnenia bez právneho dôvodu je začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby viazaný na moment, kedy sa oprávnený dozvedel, že právny dôvod na plnenie nebol od začiatku daný. Odvolací súd sa nestotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že počiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je totožný so začiatkom plynutia objektívnej premlčacej doby, t.j. momentom vzniku bezdôvodného obohatenia s poukazom na zákonnú fikciu znalosti právnych predpisov. Je zrejmé, že v danom prípade bol medzi žalobkyňou a žalovaným zmluvou zo dňa 01.07.2005 založený spotrebiteľský záväzkový vzťah. Princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa, čo vyslovil aj NS SR v uznesení vo veci 6 MCdo 9/2012. Odvolací súd pripomína rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-168/05 Mostaza Claro cit.: „Systém ochrany zavedený smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplyvať na ich obsah (rozsudok z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941, bod 25).

Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 26, ako aj Cofidis, bod 33).

16. Na žalobkyni tak v predmetnej veci spočívalo bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu skutočnosti, že žaloba bola podaná pred uplynutím dvojročnej subjektívnej premlčacej doby. K tomuto odvolací súd uvádza, že žalobkyňa v žalobe uviedla a k žalobe aj pripojila dôkazy, z ktorých uvedená skutočnosť vyplývala. O skutočnosti, že sa žalovaný na úkor žalobkyne bezdôvodne obohatil sa žalobkyňa dozvedela od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, a to v mesiaci december 2015. Uvedenú skutočnosť potvrdilo aj samotné Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS v Prehlásení zo dňa 04.01.2016 (č. I. 22 spisu).

17. Bezodôvodné obohatenie na strane žalovaného vzniklo zaplatením príslušnej splátky úveru nad rámec zákonom ustanovenej povinnosti. Žalovaný vypovedal predmetnú Zmluvu listom zo dňa 28.11.2012 (č. I. 5 spisu), poslednú splátku žalobkyňa zaplatila dňa 21.11.2012 (č. I. 21 spisu). Žalobkyňa sa o vzniku bezdôvodného obohatenia žalovaného na jej úkor dozvedela od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS v mesiaci december 2015 (č. I. 22 spisu), žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia podala dňa 22.02.2016. Žalobkyňa tak preukázala, že o vzniku bezdôvodného obohatenia sa dozvedela v rámci doby dvoch rokov pred podaním žaloby. V kontexte uvedeného odvolací súd uzatvára, že žaloba bola podaná súčasne v rámci objektívnej ako aj subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia.

18. Čo sa týka vznesenej námietky premlčania odvolací súd ďalej poznamenáva, že žalovaný ako osoba podnikajúca na finančnom trhu (deň zápisu 01.04.1992) má odbornú prevahu nad spotrebiteľom, ktorému poskytuje svoje služby, a preto možno od neho očakávať, že vo vzťahu k nemu sa bude správať poctivo. V predmete činnosti má okrem iného i poskytovanie úverov, správu pohľadávok klienta na jeho účet vrátane súvisiaceho poradenstva, finančný lízing, a teda jeho povinnosťou bolo poznať a dodržiavať právne predpisy vzťahujúce sa na poskytovanie úverov.

19. Podľa § 54 ods.1 OZ, zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.

20. Odvolací súd nad rámec uvedeného odôvodnenia o včasnosti podania žaloby poukazuje aj na formu zavinenia vzniku bezdôvodného obohatenia, ktorá priamo súvisí s otázkou premlčania.

21. V tejto súvislosti je právne významné to, že rešpektovanie princípu „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa (poskytovateľa, podnikateľa) treba vyžadovať v najvyššej možnej miere (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 16. januára 2013, sp. zn. 6 M Cdo 9/2012).

22. Odvolací súd je toho názoru, že súd prvej inštancie mal správne vychádzať z 10-ročnej premlčacej doby na uplatnenie práva pri úmyselnom bezdôvodnom obohatení. Súd konštatuje, že žalovaná obchodná spoločnosť je poskytovateľom úverov na profesionálnej báze, je podnikateľom, preto sa predpokladá u takýchto spoločností vyššia odborná úroveň a aj zodpovednosť za porušenie zmluvných povinností. Zmluvné podmienky sú tvorené poskytovateľom úveru aj s dôsledkami pre navrhovateľa zmluvných podmienok. Žalovaná ako odborná organizácia a banka, pri uzatváraní zmlúv koná evidentne úmyselne so snahou dosiahnutia zisku, preto takýto subjekt nesie aj väčšiu zodpovednosť za férové pravidlá pri poskytovaní úveru a dôsledky z porušenia zákonných povinností. Od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS žalobkyňa zistila, že plnenie voči žalovanému nebolo v celom rozsahu dôvodné a následne podala žalobu na súd. Preto sa odvolací súd plne stotožnil s argumentáciami žalobkyne v tom, že žalovaný ako subjekt pôsobiaci dlhoročne na finančnom trhu mal vedomosť o nárokoch, ktoré uplatňoval v rozpore so zákonom, napriek tomu tak postupoval v množstvách ďalších zmlúv a jeho konanie preto nemožno hodnotiť inak ako konanie zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu, minimálne s nepriamym úmyslom získať majetkový prospech. V zmysle ust. § 107 ods. 2 OZ (porov. rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 12.12.2011, sp. zn. 7Co/84/2011, tiež rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 21.1.2013, sp. zn. 2Co 9/2012). Zákonodarca pri úmyselnom bezdôvodnom obohatení počíta s desaťročnou objektívnou premlčacou dobou, ktorá sa počíta odo dňa, keď k nemu došlo (§ 107 ods. 2 OZ).

23. Úlohou prvoinštančného súdu v ďalšom konaní bude opätovne vec prejednať a rozhodnúť s tým, že sa vysporiada so samotným nárokom žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 3.641,09 eur.

24. Súd prvej inštancie rozhodne v novom rozhodnutí i o trovách tohto odvolacieho konania podľa § 396 ods.3 CSP.

25. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd postupom podľa § 389 ods. 1 písm. b), § 391 ods. 1 CSP napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

26. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).